

Jaroš Štekl

Šport na Fakulteti za družbene vede od začetka do danes

Izvleček

Šport ima posebno vlogo v vsakem življenjskem obdobju in nič drugače ni v študentskem obdobju. Šolanje na fakultetah je za večino ljudi zadnja stopnja izobraževanja in zato je še toliko bolj pomembno, da se šport na Univerzi vzdržuje in razvija. Na Fakulteti za družbene vede se je oblika športne vzgoje za študente spreminjala skozi čas. Vse od obvezne redne športne vzgoje v vseh letnikih študija do izbirnega predmeta Športna vzgoja ter rekreativne vadbe za študente. Tudi univerzitetna športna tekmovanja so bila in so še vedno ena od oblik športnega udejstvovanja študentov FDV. Poskrbljeno je tudi za zaposlene, ki imajo poleg športnih dni na voljo tudi redno športno rekreativno vadbo. Glede na dejstvo, da je šport oz. športna vzgoja na slovenskih univerzah prisotna že kar nekaj časa vendar v različnih oblikah, bi bila smiselna sistematična ureditev športnega udejstvovanja za študente vseh Slovenskih univerz in njihovih fakultet.

Ključne besede: študentski šport, Fakulteta za družbene vede, razvoj študentskega športa.

Sport on Faculty of social sciences from the beginning until today

Abstract

Sports plays a special role in every lifetime, and no other way is it in the student era. Studying at faculties is the last stage of education for most people, and it is even more important that sport at the University is maintained and developed. At the Faculty of Social Sciences, the form of sports education for students changed over time. Everything from compulsory regular sports education in all years of study, to the optional subject of Sports Education, and recreational training for students. University sport competitions have also been and continue to be one of the forms of sports activity of FDV students. Care is also taken for employees who, in addition to sports days, also have regular sports and recreational exercise. Given the fact that sports or sports education at Slovene universities has been present for quite some time but in various forms, it would make sense to systematically regulate sports activities for students of all Slovenian universities and their faculties.

Keywords: student sport, Faculty of Social Sciences, student sport development.

■ Razvoj Fakultete za družbene vede

Začetki Fakultete za družbene vede segajo v šestdeseta leta prejšnjega stoletja, ko je bila 31. 1. 1961 ustanovljena Visoka šola za politične vede (VŠPV). Kasneje istega leta se je na tej visoki šoli uvedel enoten študijski program političnih ved, učitelji pa so se povezovali v štirih katedrah: za filozofijo in sociologijo, ekonomijo, družbeno politični sistem in za mednarodne odnose. Leta 1963 je bil na tej šoli prvič v Jugoslaviji zasnovan in uveden visokošolski študij novinarstva. Skozi čas se je šola večkrat preoblikovala. Leta 1968 se je Visoka šola za politične vede preoblikovala v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo (VŠSPVN). Leta 1970 se VŠSPVN preoblikuje v Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) ter postane deseta članica UL. Leta 1974 je bil na fakulteti zasnovan študij Splošna ljudska obramba in družbena

samozaščita, ki se je razvila v interdisciplinarni študij obramboslovja. 1990 fakulteta izvede temeljito reformo študijskega programa, leto kasneje pa se preimenuje. Fakulteta za družbene vede je dobila svoje ime leta 1991 in se je ohranilo vse do danes.

■ Šport na Fakulteti za družbene vede pred uvedbo bolonjskega sistema

Začetki športa na Fakulteti za družbene vede segajo v leto 1971, ko se je fakulteta imenovala še Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Na uvedbo športne vzgoje je močno vplivala pridružitve fakultete k univerzi. Študijsko leto 1971/72 je bila »Telesna

Slika 1. Vhod v staro zgradbo FDV.

Slika 2. Vhod v novo zgradbo FDV.

vzgoja» (predhodnica današnje športne vzgoje) prvič zabeležena v predmetnik. Bila je obvezna za študente vseh smeri v 2. letniku. študenti, ki niso opravili študijske obveznosti pri predmetu Telesna vzgoja, niso mogli napredovati v 3. letnik. Za ta predmet je bil ta-krat zadolžen prof. Herman Berčič.

Slika 3. Na FDV v indeks prvič vpisana Telesna vzgoja.

Pri predmetu je sodeloval dve študijski leti, nakar ga je v študijskem letu 1973/74 zamenjal prof. Jože Ogrinc. V študijskem letu 1975/76 je bila Telesna vzgoja obvezna že za vse smeri v prvem in drugem letniku študija. Močan vpliv na razvoj športne oz. takratne telesne vzgoje je bila zasnova študija Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita leta 1974. Korak naprej pa se je zgodil v študijskem letu 1976/77, ko je bila Telesna vzgoja zabeležena v predmetnik kot obvezni predmet v vseh štirih letnikih v vseh smereh. Takrat je prevzel vodenje predmeta prof. Roman Kavčič. Po izoblikovanju novega učnega načrta leta 1979, ki je v 3. in 4. letnik uvedel pet smeri (sociološko, politološko, novinarsko, pedagoško Samoupravljanje s temelji marksizma in Splošna ljudska obramba), se je enotni program športne vzgoje začel diferencirati v program športne vzgoje za študente SLO (Splošna ljudska obramba) in program za ostale študente.

Poseben program za študijsko smer SLO je bil sprejet leta 1980. Program je vseboval: v prvem letniku splošno telesno vzgojo, v drugem judo s samoobrambo, v tretjem plavanje in v četrtem izbirni program. Del programa je bil vezan tudi na posamezne vo-

jaško strokovne predmete in tovrstnega usposabljanja. Po nekaj letih je število študentov na tej študijski smeri začelo upadati, s tem pa se je postopno prenehal izvajati program športne vzgoje za te študente (Kavčič, 1993).

Druga polovica osemdesetih let (študijsko leto 1987/88) je prinesla ukinitve športne vzgoje v tretjem in četrtem letniku. To spremembo je ob nespremenjenih prostorskih in kadrovskih pogojih narekovalo vedno večje število vpisanih študentov (Kavčič, 1993). Vse od takrat in do uvedbe bolonjskega sistema izobraževanja se na področju športne vzgoje ni nič spremenilo. Tako je bila športna

Slika 4, 5. Nogometna tekma med študenti in profesorji.

vzgoja obvezna v prvem in drugem letniku v vseh študijskih smereh vse do študijskega leta 2006/07.

■ Bolonjski sistem izobraževanja prinesel spremembe

Vse od maja leta 2007, ko je Senat za akreditacijo pri Svetu za visoko šolstvo izdal soglasje za uvedbo izbirnega predmeta Športna vzgoja na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani v vseh študijskih programih prve stopnje, se športna vzgoja izvaja v obliki izbirnega predmeta in ne več kot obvezni predmet. Predmet je ovrednoten s 5 KT in tako izenačen z ostalimi splošno izbirnimi predmeti na dodiplomskem študiju. Namen in cilji predmeta so usmerjeni k ozaveščanju študentov o vrednotah športa in preko tega vplivanje na oblikovanje pozitivnih stališč do športa in navajanje na zdrav način življenja, odpravljanju in preprečevanju posledic pomanjkanja gibanja oziroma skrb za izboljšanje psihofizičnih sposobnosti, krepitev zdravja in ustvarjalni izrabi prostega časa ter izpopolnjevanju znanja v izbranih športnih panogah. Vsebinsko predmeta Športna vzgoja je tvoril teoretični in praktični del. V teoretični del sodijo splošne in specialne vsebine. Splošni del se izvaja v obliki predavanj in obsega: osnove delovanja človekovega telesa, njegovega gibalnega, srčno-žilnega in dihalnega sistema, psihomotorične in funkcionalne sposobnosti človeka, športna/gibalna aktivnost kot preventivna in kurativna dejavnost za ohranjanje in utrjevanje zdravja, osnove zdravega prehranjevanja in regulacije telesne teže ter drugih medicinskih vidikov športa, metode preverjanja in ugotavljanja stanja človekovih psihomotoričnih in funkcionalnih sposobnosti. Specialni del, ki se izvaja skozi vaje, je vezan na izbrano športno panogo in vsebuje: posebnosti posamezne športne panoge in njen vpliv na človeka, tehniko, taktiko in pravila posameznih športnih panog, osnove telesne in tehnično taktične priprave v izbrani športni panogi. Praktični del se izvaja v obliki rednih vaj v izbrani športni panogi, vodenih celodnevni aktivnosti, priprav in izvedbe preizkusov motoričnih in funkcionalnih sposobnosti. Za predhodno selekcionirane študente vaje potekajo v obliki rednih treningov in tekmovanj v okviru medfakultetnih in meduniverzitetnih športnih tekmovanj.

Predmet je bil prvič izveden v štud. letu 2007/08 in prav v tem obdobju je bila s strani Komisije za spremljanje prenove študijskih programov na UL opravljena evalvacija izvedbe bolonjskih študijskih programov po enotni metodologiji za vse predmete na novih (bolonjskih) študijskih programih. S tem je bil prvič doslej tudi prenovljen predmet Športna vzgoja ovrednoten po enotni metodologiji skupaj z ostalimi predmeti. To daje, poleg vrednotenja predmeta samega, tudi možnost primerjave z ostalimi predmeti. Po obdelavi pridobljenih podatkov je bilo ugotovljeno, da je predmet Športna vzgoja zelo priljubljen in po mnenju anketiranih študentov zelo koristen. Evalvacija predmeta Športna vzgoja poteka vsako leto in rezultati se kaj dosti ne spreminjajo. študenti kažejo naklonjenost predmetu in menijo, da bi moral vsak študent skozi vsaj enoletni proces tako organiziranega ukvarjanja s športom (Štekl, 2012).

■ Rekreativna vadba za študente

Na fakulteti je bilo vedno poskrbljeno za rekreativno vadbo zainteresiranih študentov, ki niso imeli vpisane športne vzgoje. To so

Slika 6.7. Moška košarkarska ekipa FDV študijsko leto 2013/14 – 2. mesto na UKL.

bili v preteklosti predvsem študenti tretjega in četrtega letnika ter podiplomski študenti, katere se je prav tako vključevalo v posamezne programe izbranih športnih zvrsti. V tem stoletju pred uvedbo bolonjskega sistema izobraževanja so imeli študenti za rekreativno vadbo na voljo svoje termine. Športne panoge, ki so jih lahko obiskovali so bile: nogomet, košarka in plavanje.

Po uvedbi predmeta Športna vzgoja pa se študenti, ki nimajo vpisanega predmeta Športna vzgoja ali pa so predmet že opravili, lahko udeležijo občudijske športno-rekreativne vadbe, ki poteka v okviru fakultete. Študenti lahko izbirajo med različnimi vadbami, ki jih organizira Študentska organizacija Fakultete za družbene vede in od študijskega leta 2018/19 tudi Športno društvo Fakultete za družbene vede.

Ena od možnosti, ki jo lahko študenti izberejo, je tudi športno rekreativna vadba, ki je od leta 2005 potekala pod okriljem Centra univerzitetnega športa (CUŠ) Univerze v Ljubljani, ki se je kasneje preimenoval v Center za občudijsko dejavnost (COD).

■ Športna tekmovanja

Športna tekmovanja je do 1993 leta organizirala Matična katedra za šport na Univerzi v Ljubljani v sodelovanju s Študentsko organizacijo. Po tem letu je organizacijo tekmovanj prevzela izključno Katedra za šport na Univerzi, leta 1999 pa novoustanovljena Zveza

športnih društev Univerze v Ljubljani, ki še vedno opravlja to funkcijo. Študenti Fakultete za družbene vede so se redno udeleževali tekmovanj ljubljanske univerze v različnih športih, tako individualnih kot kolektivnih, zabeležili pa so tudi kar nekaj dobrih rezultatov.

■ Vadba za zaposlene

Poleg aktivnosti za študente v okviru redne športne vzgoje v preteklosti in športne vzgoje pri predmetu v bolonjskem sistemu izobraževanja je pomembno omeniti tudi dejstvo, da je že kar nekaj časa poskrbljeno tudi za delavce fakultete. Že vse od 1978 leta poteka organizirana rekreativna vadba za zaposlene. Nabor športnih panog se je skozi leta spreminjal in tudi povečeval, tako je od začetnih športnih panog: košarke in namiznega tenisa v preteklosti, v zadnjih letih možno izbirati med naslednjimi športnimi panogi: košarko, nogometom, badmintonom, squashom ter plavanjem. Tradicionalni so tudi zimski športni dnevi, na katerih lahko zaposleni izbirajo med smučanjem, pohodom, tekom na smučeh ter kopianjem in savnanjem. Junija 2018 je bil organiziran tudi prvi poletni športni dan v Bovcu, na katerem so zaposleni izbirali med raftingom, soteskanjem, kolesarjenjem in pohodom. V študijskem letu 2018/19 pa je fakulteta v skrbni za zdravje zaposlenih storila še korak naprej in uvedla vodene »aktivne odmori« med delovnim časom, ki potekajo v veliki dvorani fakultete enkrat tedensko po pol ure. V času teh odmorov zaposleni vodeno izvajajo krepilne in raztezne gimnastične vaje. Prav tako so enkrat mesečno organizirani pohodi na različnih lokacijah v okolici Ljubljane, ki trajajo približno 2 uri in imajo poleg gibalnega tudi družabni namen.

■ Za zaključek

Redna obštedijska in tekmovalna športna dejavnost naj bi na univerzah pomenila nadaljevanje in nadgradnjo športa ter tovrstnih znanj in izkušenj, ki so jih študenti že pridobili v srednjih in osnovnih šolah. Na fakultetah naj bi to znanje nadgradili, tako praktično kot tudi teoretično. Še posebej pa kaže pri vsem tem poudariti zdravstvene, razbremenilne in razvedrilne vidike športa, ki lajšajo večkrat stresne in naporene študijske dni (Berčič, 2012). Šolanje na fakulteti je za večino ljudi zadnja stopnja izobraževanja in zato je še toliko bolj pomembno, da se šport na univerzi vzdržuje in razvija. Stremeti je potrebno k temu, da po zaključenem študiju študenti odidejo s fakultet obogateni s športnimi izkušnjami in znanjem, predvsem pa pozitivnim odnosom do rednega športnega udeleževanja. Glede na dejstvo, da je šport oz. športna vzgoja na Slovenskih univerzah prisotna že kar nekaj časa, vendar v različnih oblikah, bi bila smiselna sistematična ureditev športnega udeleževanja za študente vseh slovenskih univerz in njihovih fakultet.

■ Literatura in viri

1. Berčič, Herman. 2012. *Za sistemsko ureditev športa na slovenskih univerzah*. Mengeš:
2. Herman Berčič, rokopis.
3. Burnik, S., Petrovič, N., Stanič, J. (Ur.) (1988). *25 let telesne vzgoje na Univerzi Edvarda*
4. *Kardelja v Ljubljani*. Ljubljana: Matična katedra za telesno vzgojo na VDO v SRS pri FTK v Ljubljani.

5. <https://sites.google.com/a/student.uni-lj.si/sportna-zveza/programi-zveze/programi-sportne>
6. zveze-univerze-v-ljubljani-2013-14/adidas-univrzitetna-liga-v-dvoranskem-nogometu---adidas-uf1-2013-14
7. Kalin Golob, M., Grizold, A. (Ur.) (2011). *Fakulteta za družbene vede : 50 let znanosti o*
8. *družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Kavčič, R. (1993). *Poročila visokošolskih zavodov Univerze v Ljubljani - Fakulteta za*
10. *družbene vede. 30 let športne vzgoje na Univerzi v Ljubljani 1963–1993* (str. 38–39). Ljubljana: Matična katedra za šport na univerzi pri Fakulteti za šport.
11. Kavčič, R. (2003). *Matična katedra in razvoj športa na Univerzi v Ljubljani od 1993 do 2003*.
12. *40 let športne vzgoje na Univerzi v Ljubljani 1963–2003* (str. 38–41). Ljubljana: Katedra za šport na Univerzi.
13. Štekl, J. (2012). Organiziranost študentskega športa na Univerzi v Ljubljani. *Šport*, 59 (1-2): 43–45.

Jaroš Štekl, predavatelj
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede
jaros.stekl@fdv.uni-lj.si